A woman in a white tank top and dark trousers sits on a large stack of colorful, patterned textiles. The background is a grey wall with the words 'LAINA', 'OCH', and 'FÄGLARNA' written in white chalk. The woman is barefoot, and the textiles are stacked high, reaching up to her waist.

LAINA
OCH
FÄGLARNA

Av Susanna Alakoski

Regi & konceptuellt arbete:

Michaela Granit

**Ett drama om
människor
på väg hem.
Bort, till, från.**

**SCENKONST
SÖRMLAND**

En del av Landstinget Sörmland

Laina och fåglarna är en ny produktion från Scenkonst Sörmland. Föreställningen är en mångfacetterad berättelse om de sverigefinska systrarna Laina och Linda. Laina har gjort en klassresa, forskar om migration. Linda arbetar som servitris på Dollys. Systrarna är oeniga om både sin historia och tiden de lever i. Tara korsar Lainas värld, båda upptäcker likheter mellan flykt då och nu. Tolir, den tusenåriga vandraren, är dömd att skapa fred på jorden, men vet inte hur detta ska gå till. Det är något fel med världshistorien, säger han, gränserna för rikena är som jojo-bantning, växlar i omfång allt efter den senaste hövdingens byxlinning. Pappa Risto som arbetat ett helt liv för-söker hålla ihop världens minsta släkt i Sverige, det går inte så bra. Under tiden packar Gustavo ihop Salone Ferrari för att åter-vända till Italien.

Scenkonst Sörmland, i dialog med länet, producerar, förmedlar och arrangerar aktuell musik, teater, dans och film samt bedriver pedagogisk verksamhet. Scenkonst Sörmland möter barn, ungdomar och vuxna där de är, i hela Sörmland. Scenkonst Sörmland är en del av Landstinget Sörmland. Verksamheten finansieras av landstinget, länets kommuner och Statens Kulturråd. Scenkonstchef och konstnärlig ledare är Maria Weisby.

www.scenkonstsormland.se

Jag mötte Susanna Alakoski första gången när jag iscensatte hennes roman *Svinalängorna*, ett unikt samarbete mellan flera teatrar i Finland och Sverige, sedan dess har våra vägar korsats flera gånger. Jag fullkomligt älskar hennes språk och förmåga att tränga rakt ner i angelägna historier som griper djupt tag i en och ger ett nytt perspektiv på svåra och angelägna ämnen som berör oss alla.

Vi dramatiserade tillsammans Susannas antologi *Lyckliga slut*, 17 berättelser om vardagsvåld, som jag satte upp på Uppsala Stadsteater.

Lusten att fortsätta korsbefrukta våra olika erfarenheter som konstnärer landade i en dialog om arbetarkraftsinvandring i Sverige under 50-talet och de öden, erfarenheter och berättelser som finns lagrade i vårt land i relation till de nyanlända som kommer idag, och med ett allt växande främlingskap - den ökande polarisering som idag råder. Hur skulle vi kunna omsätta det i gestaltande form? Träda in i de komplexa rum som krävs för att kunna berätta detta på scen. Ett samtal jag hade tillsammans med min samarbetspartner, scenograf Karin Lind, i ett möte med scenkonstchef Maria Weisby på Scenkonst Sörmland mitt i gamla Jutevävsfabriken blev utgångspunkten för projektet. En bättre möjlighet med Eskilstuna som stad och plats fanns inte med dess (migrations) historia och med sikte på att turnera.

Ett gigantiskt forskningsarbete satte fart, nära har jag följt en av Sveriges bästa författare, Susannas Alakoskis resa in i historien, med perspektivet 1000 år av invandring. Det blev en lustfylld och häftig resa där vi arbetat tillsammans i dialog utifrån min utgångspunkt att skapa en scenisk gestaltning som dramaturg och regissör. Det blev en omskakande process med en hudlös känsla, mycket på grund av det läge som samhället och världen befinner sig i idag. Alla de människor som tvingats fly kriget, möta fördomar, stängda gränser, ökad rasism, och mitt i allt detta se den kraft som finns i människors förmåga att överleva i vardagen, med en följdfråga; vilka spår sätter kriget i oss?

Mina associationsbanor ledde bland annat till mitt andra hemland Finland, som jag alltid återvänder till, och alla berättelser om kriget och skillnaden som känns när jag reser mellan länderna - minnet av min farmor som så många andra förlorade sina bröder under kriget, hennes oro jag alltid som barn kunde känna, men inte sätta ord på. Det flesta av oss bär historier som kommer någonstans ifrån, bär ett frö av en annan kultur. I processen med Susanna, och senare med mitt konstnärliga team och den helt enastående ensemblen jag arbetat med, finns familje- och släktberättelser, erfarenheter av krig, flykt, arbete eller kärleken som drivkraft till att flytta. Det vi kan göra är att berätta - ta fram historien för att inte glömma, och i det kunna dela erfarenheter som människor för att kunna förstå de som idag kommer hit till vårt land, att bakom varje individ finns enskilda öden, och människor vars hopp slocknat på väg över haven.

Utgångspunkten för mig blev ett sceniskt språk/koncept där rörelsen, bilden, allt är i ständig rörelse, platsen en tillfällighet, från, till – hemma eller borta? På väg, bryta upp eller bygga nytt? Stanna eller fly... människan i ständig rörelse både på yttre men också på inre plan, kulturer, historier som möts, berättas och vandrar vidare.

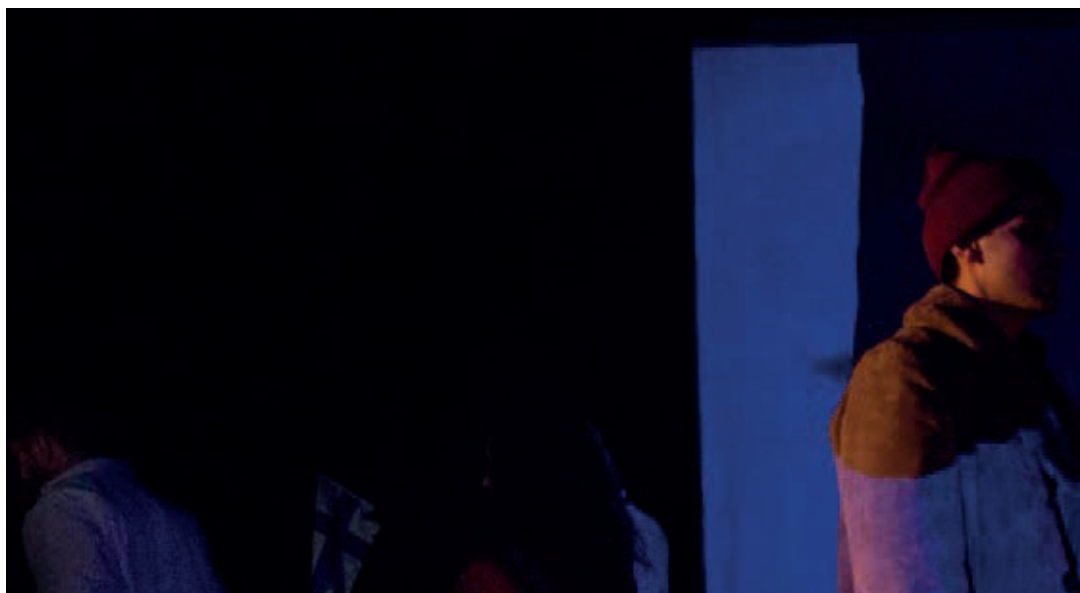
Via Lainas universum kryper världen in under huden och in i den nära personliga familjeberättelsen om den sverigefinska familjen, med Laina och hennes syster Linda, deras barn Alba och Rick och pappa Risto. I Lainas värld bryter Tara in med sin flyktberättelse, vi möter vandraren Tolir, dömd att skapa fred på jorden, tyska hembiträdet Belinda som flydde andra världskriget och hårfrisören Gustavo, nu på väg att flytta tillbaka till Italien efter ett långt liv i Sverige.

Jag vill tacka alla er som medverkat som röster, i filmer eller bidragit med sin kunskap, engagemang och värme, som finska föreningen som kom hit en hel eftermiddag och dansade tango med rollkaraktärerna Risto och Annalissa eller George Mosadoshi och Mirel Mriki som fick oss att dansa Baki och Hasoda.

Av Michaela Granit

Invandringen är lika gammal som Svea rike. Redan under stormaktsväldet på 1600-talet var Sverige en kosmopolitisk skapelse. Såväl den svenska musikens som det svenska måleriets fader hade invandrarbakgrund.

Under 1700- och 1800-talen gav britter viktiga impulser till industrialisering, den judiska invandringen vitaliserade en tid kulturlivet. Vårt eget århundrade har dominerats av en arbetskraftsinvandring, utan den hade välfärden knappast varit möjlig.

Tusen år av invandring: en svensk kulturhistoria (2005) blev avstampet för *Laina och fåglarna*. Vikingatidens främmande köpmän och missionärer blev mina grannar. Mededeltidens tyska handelsmän och hantverkare befolkade torgen. Utlänningarna som bokstavligen talat hjälpte till att bygga den svenska nationalstaten fick ansikten. Enligt författarna, Ingvar Svanberg (etnolog) och Mattias Tydén (historiker) är de motsättningar som uppstått i kulturmötenas spår ingalunda nya.

På 1600-talet svor svenskarna över den Finska kyrkan:

"... det slöseri, som finnarna efter sig lämna av spott, orenlighet, tuggat tobak och fläsk, som i bänkarna finnas och med största vämjelse påses."

Alltså samma konfliktytor då som nu, rädd står mot orädd. Nyfikenhet och tolerans mot främlingsrädsla och fientlighet. Öppet eller stängt?

Men tiderna har obönhörligt förändrats. Vi kom att få religionsfrihet med allt från katolska kyrkor till tyska, grekiska, buddistiska och judiska. Sist ut är de muslimska trossamfundet som idag väcker ont blod hos en del medan de för andra bara är en del av en historisk kosmopolitisk utveckling.

“Svensk kultur” har enligt författarna jämt formats och förändrats i mötet mellan inhemskt och utländskt. Näringslivet har ständigt spelat stor roll, arbetskraftsinvandringen har alltid förekommit, spontan eller rekryterad. Vi har även haft en rik säsongvis invandring, ryska sågfilare, finska vinterliggare, baltiska hushållerskor, tyska hembiträden, personal till nöjesfälten. Expertinvandringen vittnar om myntmästare, boktryckare, textiltekniker. Företagsinvandringen har medfört köpmän, handelshus (Carnegie) och multinationella företag (Unilever).

Under arbetets gång kom pjäsen att handla mer och mer om roten till allt ont. Det är synd om oss alla när krigen härjar. Och jorden förgiftas, blöder och ropar på hjälp den också.

Michaela Granit och jag har samarbetat förut. Jag älskar hennes sätt att färglägga språk och känslor. Att på scenen vrida det absurda ännu mer absurt. Göra det smärtsamma blödande vackert. Ibland känns det som att våra hjärnor rent av voro seriekopplade.

Varmt tack till Finska föreningen i Eskilstuna för ovärderligt samtal om arbetskraftsinvandringstiden.

Tack Heikki Kiviaho för rundtur i klassresans spår med automobil.

Tack författare, poeter och andra männschor för inspiration till tankar om krig&fred, flykt&fåglar.

Av Susanna Alakoski

Susanna Alakoski Dramatiker
Michaela Granit Dramaturg
Michaela Granit Regi, koncept & bearbetning
Karin Lind Scenografi & kostym
William Wenner Ljusdesign
Jukka Rintamäki Musik, arrangemang & ljuddesign
Linda Sandberg Maskör
Elias Lindén & Michaela Granit Filmprojektioner
Elias Lindén Program/pressfoto & film
Emelie Smeds Regiassistent
Anna Hammar Rekvisita, turnéledare, tekniker
Johanna Lovén Sömmerska, tekniker
Christina Öqvist Skräddare
Roger Mikander Tekniker film, ljud & ljus
Karin Eklind Inspelningskoordinator röst/film
Lucas Wallenberg Assistent filmprojektion
Simon Granit Ossoinak Rörelseinstruktör
Irene Ala-Jukuri Dansinstruktör, polka
George Mosadoshi Dansinstruktör, baki & hasoda
Mirel Mriki Dansinstruktör, baki & hasoda

Liljedal Communication AB Grafisk form
Stafanie Andersson Omslagsfoto
Lisa Lach Marknad & kommunikation
Anders Westbom Teknisk chef
Magnus Byström Producent
Maria Weisby Konstnärlig ledare & scenkonstchef

Ingela Schale Berghagen Skådespelare, Alba & Belinda
Zardasht Rad Skådespelare, Rick & Tolir
Sylvia Rauan Skådespelare, Laina
Timo Nieminen Skådespelare, Pappa Risto & Gustavo
Mina Azarian Skådespelare, Tara
Sannamari Patjas Skådespelare, Linda
Sångers sjungna av **Darya Pakarinen, Mona Mur, Abdou Cissokho,**
Timo Nieminen, Sannamari Patjas & Zardasht Rad.

Eija Anttila Röst och bild inspelning, äldre finska kvinnan
Kaija Pasanen Röst & bildinspelning, Mamma Anna-Liisa i tangodansen & sagoröst
William Wahlstedt Röst & bildinspelning, studiereporter i TV-inslag
Svea Rydholm Bild inspelning, Linda som barn
Miranda Höglund Bild inspelning, Laina som barn
Alyssa Usitalo Röstinspelning, finsk barnramsas
Amanda Jaakhola-Åkerman Röstinspelning, finsk barnramsas
Krista Mriki Röstinspelning, barn/flykting
Helen Al-Janabi Röstinspelning, mamma/flykting
Tobias Hjelm Röstinspelning, norsk Skype-pappa, Oden & 40-tals radioröster
Kardo Mirza Röstinspelning, polsk Skype-pappa
Tobias Zilliacus Röstinspelning, Mannerheim
Lena Mossegård Röstinspelning, 90-tals radioröst
Henrik Ekman Röstinspelning, naturrösten
Manuel Dubra Röstinspelning, nyhetsrösten
Finska föreningen Ekilstuna Statister,
tangodansare i Pappa Ristos drömscen

En del av Landstinget Sörmland